

Rozhovor se Zdeňkem Bonaventurou Boušem

Ladislav Hejdánek – Bonaventura Bouše

- ◆ diskuse, česky, vznik: nedatováno, asi 70. léta
- ◆ discussion, Czech, origin: nedatováno, asi 70. léta

Rozhovor se Zdeňkem Bonaventurou Boušem [1970]

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (s1_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: Pak o tom, že nelze žít víru nebo věřit sám. Je to tak?

Hejdánek: Ano, ano, sám.

Jiný hlas: No o tom jsi předevčírem... já na to tam myslel... No mně to tam odpovídáš vlastně sám, vlastně nelze žít jako věřící sám, tam to nějak bylo. Tam jsi mi na to tam nějak odpověděl přesně, teď si nepamatuji už, ale teď to jako odbočuje. Ale jestli prostě tohle není u něj té vždycky přirozenosti v té existenci, že prostě nemůžeme vyvěrat víru z druhých, víra je v tom, co nás zakotvuje, je to naše. Asi jo, ale smysl toho, myslím, že tam je takové povědomí, taková tradice nebo takový předpoklad určitý, že v určitých takových nejvyšších sférách je člověk vždycky sám. Tam, kde jde o to nejvyšší, tak v posledku jsi sám. Ano, ano. Tak jde o to, že víra není tímto způsobem něco, co je tvou vlastní záležitostí, že v nějaké té výspě víry, že bys byl osamělý věřící, že by to takhle bylo. Tak já jsem to takhle asi chápal.

Ono je to i v křesťanské tradici, v tom křesťanském světě, ale mimo křesťanský, to je v tom bohémismu, tam to skutečně jako čím je člověk podstatněji, čím je blíže nějak tomu, kde má být, tak tím je osamělejší. Možná, že církev dává výrazné ty antikristovské a tak dále. No tak tohle jsi myslel, vid', tohle místo. Já jsem právě myslel, že bychom se k tomu pojmu víry už... protože z toho, co jsme hovořili tenkrát a tak v rychlosti... [nesrozumitelné]... to je samozřejmé, že v tom sám taky lítám. Je to tam taky nějak stylizovaně zjednodušeno. Taky ve smyslu tedy nejenom já.

Takže já bych byl rád, kdybys ještě jednou nějak řekl, jaký je pro tebe obsah tohoto pojmu. Nějak důkladněji, než jsi to řekl v té *disertační*, respektive v té *habilitaci*. Předpokládám, že to máš od té doby promyšlenější ještě.

Hejdánek: Nejsem, ale nejsem... to tam bylo upřímně...

Jiný hlas: Víš, já jsem tak přemýšlel o tom, o Ježíšově víře, o Ježíšovi jako muži víry toho víme velmi málo. Známe tedy jeho životní postoj, že, ale o své víře nikdy nemluví. Víru žádá jen vždycky za jistých zajímavých okolností, což jsou ty okolnosti tedy jeho činnosti jako *thaumaturga* celkem většinou. I když to zřejmě... poněvadž o víře Ježíšově jen na jednom místě, tam v té *epištole k Židům*, že to tam je. To místo zajisté velmi důležité. Já jsem se chtěl podívat na Schoonenberga, já vím, že Schoonenberg tam něco o tom má, o Kristu jakožto člověku víry, ale má to tam tak nějak matně. I když ta víra je taková ta biblická, že je nadějných věcí podstata.

Hejdánek: Ne, ne, ne. Tam, kde se mluví o Kristu jako o svědku a dokonavateli víry.

Jiný hlas: Jo, ano, ano.

Hejdánek: Tedy jako o vůdci a dokonavateli víry. To je dvanáctá kapitola. To navazuje na tu jedenáctou. „Protože my takový oblak svědků okolo sebe máme, odvrhnouce všeliké břímě i snadně okličující nás hřích, skrze trpělivost konejme běh uloženého sobě boje, patříce na vůdce a dokonavatele víry Ježíše, kterýž místo předložené sobě radosti strpěl kříž, opováživ se hanby, i posadil se na pravici trůnu Božího. A považte, jaký je ten, kterýž snášel od hříšníků taková proti sobě odmlouvání, aby se neustávali v myslích svých hynouce. Ještě jste až do krve se neprotivili proti hříchu bojující.“

To je jedno takové místo. A potom je ještě jedno. Ten dokonavatel... ty tady nemáš český text, vid'? Já... v latině nějaký... jako ten, který jako něco začal. Jako ten první něco začal a potom ti ostatní v tom pokračují. Tak nějak, víš.

Jiný hlas: No ale to je samo nesmírně problematické, přece to má začátek daleko starší než u Ježíše. Sám Ježíš, jak jsme už minule citovali, že říká: „kdo věří, to, co já budu dělat, a více nad to“. Že ani ve vlastní koncepci on není dovršitel.

Hejdánek: No ovšem to je u Jana, které jsme si upravili potom tím, že tam vynecháváme „ve mě“. Což teda jako evidentně nemohl říct. Čili to je jasná stopa *redakce*.

Kde je ten druhý text, o který mně jde a který je jaksi paralelou... „a vyslyšen jest v tom strachu. Ačkoliv byl syn Boží, z toho však, což strpěl, naučil se poslušnosti. A tak dokonalý sa učiněn jest všechněm sebe

poslušným původem spasení věčného.“

To mluví o víře nejčastěji v těch vyprávěních o zázracích, o znameních Kristových, o uzdravování, že, anebo vždycky nějak to souvisí s tou takovou s těmi *thaumaturgickými* možnostmi učedníků. „Mějte víru Boží,“ a řeknete hoře: „Služ,“ a tak dále.

Nebo „Ó vy malé víry“, třeba když šlo o tu bouři na moři. Nebo ten otec toho náměsíčního syna říká: „Přispěj mé víře. Věřím, Pane, rozmož mou víru,“ říká ten člověk.

Nebo u toho setníka: „Nenalezl jsem víru větší ani v Izraeli. Přijdou od východu a západu a stolovat budou s Abrahamem, Izákem a Jákobem a synové království budou vyvrženi ven.“ Dává přednost víře toho setníka před vírou, která je v Izraeli.

Ale předtím je to: „Pane, nejsem hoden,“ a „já jsem člověk pod mocí postaven, mám pod sebou vojáky a řeknu tomuto a tomuto“ a tak dále. Vždycky to nějak souvisí s těmito znameními. „Víra tvá tě uzdravila.“

Nebo: „Ó ženo, veliká je víra tvá,“ to je u té ženy syrofénické. Tento kontext tam je vždycky nebo skoro vždycky. Což je tedy pozoruhodné.

Jiný hlas: Ale otázka je, zda je správné předpokládat, že když se tam mluví o uzdravení, zda se to má považovat za zázrak.

Hejdánek: Nemluví se tam vždycky... Samozřejmě že jde o znamení mesiášské nebo cosi takového.

Jiný hlas: Je otázka, jestli to není spíš takový doklad toho, že víra k něčemu vede, že to je ta hybnost jakási.

Hejdánek: Ono totiž to uzdravení tam, když se jedná o tu ženu v domě Šimona malomocného, tak tam je také: „Víra tvá tě uzdravila, víra tvá tě spasila. Jdi v pokoji,“ přestože tam nejde o žádné uzdravení. Tam jde jen o odpuštění a přijetí té ženy. A také je tam tato formule, kterou říká Ježíš: „Víra tvá tě spasila.“ Ono totiž v řečtině to uzdravit a spasit je totéž slovo *sózó*. Tak si najdeme to místo. To je stereotypní formule, která znamená zrovna tak uzdravit jako spasit.

Jiný hlas: My jsme se o tom bavili, protože nenalezl jsem víru v Izraeli, říká tomu setníkovi. Že ten měl víru a jaksi víru, která byla vázána na tu mimovyzraelskou tradici.

Hejdánek: Ano, u někoho odjinud. Že je tedy možná víra mimo izraelskou tradici a nikoliv v tradici.

Jiný hlas: To je s dalekým pohledem ještě u těch brabenečků, kde se něco děje, se objevuje něco, tak zřejmě je při práci víra. Takže když tam ten setník nic neví a odněkud to v něm pracuje v silovém poli Ježíšovy působnosti, tak dostává ten charakter, který on uznává, který je zdrojem toho ospravedlnění. Tak jsem o tom myslel, že víra je nějakým způsobem nejčistší.

Hejdánek: Možná jde o ten detail v té hostině u Šimona malomocného. Poněvadž kraličtí, přišlo jim to divné, že tady nejde o uzdravení, tak to překládají: „Víra tvá tě k spasení přivedla.“ Ale já jsem přesvědčen, je to padesátý verš, úplně na konci sedmé kapitoly, že je to tentýž obrat jako při každém jiném uzdravení. Padesátý verš, sedmá kapitola, poslední verš.

Jiný hlas: Sedmá, padesátý? To je v osmadvacáté u Jób.

Hejdánek: U Lukáše.

Jiný hlas: Promiň, Matouše.

Hejdánek: Padesátý verš. Řekl ženě: „[nesrozumitelné]“. Na co se to koukáme? Na to sloveso. *Sesóken*. *Sesóken*.

Dobře, a teď se podívej na následující hlavu na 48. verš. A on řekl jí: „Dobré mysli buď, dcero, víra tvá tě uzdravila, jdi v pokoji.“ To je uzdravení té krvotoké.

Jiný hlas: Kolik je to? 48.

Hejdánek: 48.

Jiný hlas: „Dobré mysli buď.“ A tadyhle to je ještě, to porovnání ještě kouknu. „Víra tvá tě k spasení přivedla.“

Hejdánek: Tady je „k spasení přivedla“ a tam je „víra tvá tě uzdravila“. Já myslím, že je tam tentýž výraz. Že to jen kraličtí rozlišují prostě proto, poněvadž se jim to nezdá, protože je možno přeložit toto sloveso buď spasit, nebo uzdravit. 48, hned následující hlava 48. Tady tedy se jedná o fyzické uzdravení.

Jiný hlas: *Sesóken*, ano.

Hejdánek: Čili tady se jedná o odpuštění a je tam tatáž formule i s tím „jdi v pokoji“. Je tam tatáž formule jako když se jedná o fyzické uzdravení.

Jiný hlas: *Sesóken*, takže to je úplně totéž.

Hejdánek: Právě v našem textu *receptu*, v tom, kde se překládalo z *Vulgáty*, tak tam je *salvabit*. V obou případech. Takže my to máme vždycky „uzdravila“. „Víra tvá tě uzdravila“ i u téhle ženy je „víra tvá tě uzdravila“. Kraličtí na tom hloubali a říkali: „Přece tady o uzdravení nejde, tady jde o spásu duše,“ tak proto to tady překládají jednou: „Víra tvá tě k spasení přivedla,“ a podruhé: „Víra tvá tě uzdravila.“ Čímž to v našem případě bohužel zatemňují. Ten smysl té formule. Ta je stereotypní, ta je totiž vždycky stejná.

Jiný hlas: a počkej, jak je to v té, v té, v té deuterokanonickém místě z Jana, kde se jedná o omilostnění ženy cizoložné?

Hejdánek: Jo, z evangelia Jana. To je takový kus Lukáše v Janovi. A tam myslím, že ta formule je taky...

Ne. Tam je jenom, že řekne Ježíš: „Ani já tebe neodsoudím, jdi a nehřeš více.“ Je to tak? Jo, jo, tohle to tam není. To je osmá kapitola, začátek té osmé kapitoly, víš, takové to... To budeš mít v řeckém textu pod čarou asi. Nesledovali jsme to pod čarou, poněvadž to nepatří do textu, to je... No, ale tohle to je charakteristické, víš, tady u té ženy hříšnice a u... To musí být strašně staré logion.

Jiný hlas: Až ti, kteří tě na tohle upozornili, tak tě upozornili, protože kázali Krista. To nebylo nijak odloučeno, naopak, to bylo nejtěsněji spojeno s tím, že dosvědčili Krista. Tím, že dosvědčili Krista, tak taky dosvědčili a kázali víru.

Hejdánek: To není pravda. To není tak naprosto identicky. Je možno dosvědčit Krista a kázat Krista špatně, takže nedosvědčuju. No, a naopak je možno mít víru a o Kristu nic nevědět, takže do konce ten setník třeba. No, a zdá se, že to může být výjimečné, protože...

Jiný hlas: Je to výjimečný, protože Ježíš je dovršitel židovské tradice, to je nesporné historicky, a prorocké tradice. A já bych citoval, kdybys dovolil, tebe. A tys mně tohle sem tvrdil, tys mluvil o těch homérských hrdinech a tak. A já se chci přiznat, já jsem si to najednou mocně jasně uvědomil, že máš pravdu. A všechno může být, poněvadž tohleto sahá až do slovíčka, které navrhuje SOS. Nebo teda vy jste to, že takhle do toho... Já totiž já bych chtěl opravdu jako odborník do toho vlézt. On tam chce to „vráz“, to je totiž obrovský ráz do vráz. Souška totiž máš...

Hejdánek: Co Souška? Dobiáš?

Jiný hlas: Jo, Dobiáš, no, Dobiáš. Ne, prosím, já rád dělám hebrejskou a tu řeckou abecedu, já se v tom ptám. Teď jsem to zapomněl... A proč nevím? Já to blbnu, já to neumím. Ježíši ten *arché*... Ale víš, když se mluvilo o rozdílu mezi... Ne, řekni to radši ty, ty to řekneš líp.

Hejdánek: Ne, já si to teď vůbec nejsem schopen vybavit pořádně. Bych koktal strašně a...

Jiný hlas: Tak nakonec jsme se domluvili na tom, že ten autor *Epistoly k Židům* měl po ruce slovník, který je zatížen těmi filosofickými pojmy řeckými, že jo?

Hejdánek: Ano.

Jiný hlas: Aniž o tom věděl, že nicméně ty pojmy samy o sobě zatížené nutně jsou, že čili že je nutno ten text interpretovat. A že ho interpretovat v duchu myšlení toho autora. Čili on nechtěl mluvit zřejmě o žádném počátku, ani nechtěl mluvit o něčem vesmírném nebo... On chtěl říct jenom, že Ježíš je... v Ježíši se natolik naplňuje ta prorocká tradice víry, že o něm platí to slovo „Aj, já činím všechno nové“. On že nějak... No a teď mluvils o tom, jak v blesku, jako v dýmce... nové neznamená...

Hejdánek: Neznamená, že je to *en arché*. Naopak, kdyby šlo o furt nové počátky, tak vlastně se jim podobají jako vejce vejci. Je to stejné. Nové je nové jenom za tu cenu, že teda to nějakým způsobem navazuje na to staré, dává to tomu starému tvář, ukazuje to v pravém světle. A ovšem nejenom na to staré, ale také dopředu se to ukazuje jako to... to budoucí, tomu to dává tvář. Je to naprosto jasné, že on je tou mimořádnou postavou, která ukazuje v pravém světle jak tu minulost, tak tu budoucnost. No a teď jsem chtěl říct, že teda kdybychom pak podrželi ty termíny, tak bychom museli dojít až k takovému protimluvu, že bychom museli říci, že Ježíš je dovršitel budoucnosti a *archégos* minulosti. Že to není

jenom tak, že dovršil tu tradici a je zdrojem, pramenem zas tím *archégosem* toho, co bude. Nikoli, je to taky obráceně, že on je dovršitelem toho, co bude, a že je zdrojem, *archégos* toho, co bylo před ním. Možná, že zrovna tohleto taky vedlo...

Jiný hlas: Ono natolik, nakolik je přítomnost, respektive minulost podmíněna budoucností, nebyla by bez budoucnosti, tak to myslíš?

Hejdánek: Ano. Takže a to je ovšem naprosto v protismyslu řeckému myšlení. Ten čas je úplně jinak teda...

Jiný hlas: Že na tom se ukazuje potom, že když se použije těchto termínů, tak se musí nutně dojít k paradoxu. Jak se to i v jiných dogmatických formulích vyskytovalo. Že se musí říct něco, co je vysloveně *alogické*.

Hejdánek: Tohleto jaksi má ráz dogmatické formule. On chce tady něco takřka definovat. On chce definovat vztah Ježíše k těm všem svědkům, k tomu oblaku svědků, které vypočítal předtím, a chce ukázat na jeho jedinečnost. Zrovna tak, jako když mluvil řekněme o Ježíši veleknězi vzhledem k áronskému kněžství a podobně.

Jiný hlas: Teď mě právě napadá takový jiný obraz, který by mohl být zase z jiné chyby, ale že by byl třeba, když ta vývojka přijde k tomu Ježíši, tak ten Ježíš právě jako to světlo, se kterým on přichází, ukazuje, že to je víra, což nikomu nemohlo přijít na mysl. Takže vlastně cosi *latentního* se stává zjevným. Takže Ježíš tady funguje jako vývojka.

Hejdánek: No, řekněme. O vývojce nemůžeme říct, kde je počátek ani konec. Počátek je, když cvakneš aparátem a uděláš snímek, exponuješ, a konec, když máš papír vyvolaný. A přesto ta vývojka tam má takové centrální postavení. Bez toho by to nějak jako kdyby nebylo. Je to uprostřed. To je docela symbolické. Janovský Ježíš to vypravuje už dost *scholasticky*, ale janovský Ježíš to říká o sobě pořád: „Já jsem světlo. Chodte, dokud máte světlo, aby vás nezachvátila tma.“ „Já jsem se k tomu narodil, abych vydal svědectví pravdě.“ Nebo světlo, které osvětluje každého člověka, které přichází na tento svět. Že to je pořád o tom.

V souvislosti s tím se mluví o blesku, že tam Ježíš říká, že nebude ani tu, ani tam, nevycházejte, nevěřte, když vám někdo řekne, toto je Kristus nebo tamto, je ve skryších, je na poušti. Neboť jeho příchod je jako blesk, který osvětluje všechno od východu až do západu. A dokud to nemá tuto vlastnost toho blesku, který osvětluje všechno od východu až k západu, tak je to falešný Kristus.

I tam třeba v tom rozhovoru se Samaritánkou, že ta Samaritánka říká: „Přece až přijde Mesiáš, tak nám ukáže všechno.“ A když to ona řekne, tak Ježíš jí řekne: „Já jsem to, který mluvím s tebou.“ Čili v tom janovském Kristu je vybudováno jakési sebevědomí, že v něm se zjevuje všechno. Čili ten autor takhle nějak – pro něj byl Ježíš tím, skrze něhož vše viděl, v němž se zjevilo všechno.

Jiný hlas: Ano, to vlastně docela sklouzlo do takových formulí, které zase už jsou zcela běžné, ale zase už jsou tak vyježděné, že...

--- (s2_cleaned.flac) ---

Hejdánek: Já jsem si zase vzpomněl na to, řeknou-li vám, kteří jsou ve skryších: Nevěřte. Je na poušti: Nevycházejte. Protože jeho příchod je jako blesk, který osvětluje všechno od východu až na západ. Tak je to nějak v té apokalyptické řeči Kristově u synoptiků.

Že tedy, co se zjevuje takto v Kristově, tak to není to nebo ono. Rozumíš, že to není rozluštění toho matematického příkladu. Že vždycky to nějak ukazuje dál, že víš, že to, co se ti zjevilo, není jenom to, co se ti v tuto chvíli zjevilo.

Že to v jistém smyslu je skutečně všechno, ale tak strašně všechno, že to je nepojmenovatelné a že to je mnohem víc. Že říct, že se mně ukázala pravda, poněvadž se mně pravda nemůže ukázat, ta mě vždycky musí přesahovat. Přece ji nikdy nemůžu uchopit. Že to je nějak mnohem víc, tohleto všechno. Proto je tady ten *dokonavatel*, řekněme.

Jiný hlas: Zjeví se pravda nebo ne? Zjeví se věci v pravém světle nebo ne?

Hejdánek: Ano.

Jiný hlas: No, a jak se mi může zjevit všechno? Jedině tak, že se mi kus zjeví. Jako závdavek. To jinak není možný. A co mně do toho, že se to zjeví ono, když ne mně? Mně vysvobodí pravda, která mně otevře, kterou já poznám. Já přece nemůžu poznat celou pravdu. Nikdy. Možná na konci věků.

Hejdánek: No, ale to právě patří k tomu zjevení pravdy, že zároveň vím, že ji nepoznávám celou.

Jiný hlas: Jistě. Ale nicméně je důležité, že se mi zjeví, a zjevit se mi může jen částečně. Přesto je to zjevení.

Hejdánek: Jistě. Ale přitom si uvědomuju, že nejsem její *possession*.

Jiný hlas: Ano, to je jasný. To je v tom smyslu, jako když se mi vyjeví tajemství, tak nepřestává být tajemstvím. Když se mi vyjeví pravda, nepřestává být tou obrovskou pravdou, i když se mi vyjeví jako jednotlivá pravda.

Hejdánek: No ano. Takže já jsem jenom tam cítil, aby to neznamenal takovou *eschatologickou*, jenom *eschatologickou* dimenzi.

Jiný hlas: No ale má to také tuto *eschatologickou* dimenzi. Nepochybně ji má.

Hejdánek: Ano, ale zase je nebezpečí, že to *eschaton* se chápe řecky. To *eschaton* není na konci, to *eschaton* je teď.

Jiný hlas: Jistě. A teď ovšem není v plnosti.

Hejdánek: No ano, tak jsem to myslel. Samozřejmě, že to má svou hloubku, do které já nenahlížím, ale má to svůj líc, svou tvář, kterou vidím tváří v tvář. Není mi to neodvrácené, nýbrž mně se to zjevuje. To je tak nepochybná věc, že to vidím najednou, že jsem prohlédl, že z mých očí spadly šupiny a teď to vidím. I když nevidím všechno, tak přece to je nepochybná skutečnost, že to, co jsem dřív neviděl, že teď vidím. Vždycky znovu se to děje v Ježíši ukřižovaném nějak.

Jiný hlas: No tak to nevím. To je dogmatická formulace, která mně nic neříká. Vždycky se to děje v kříži, v průsvihu. To tohleto prostě, ale v Ježíši ukřižovaném, to nevím, co to je. Jak v Ježíši ukřižovaném?

Hejdánek: No poslyšte, když já jdu cestou, kterou šel on, tak to je ta správná cesta.

Jiný hlas: No jistě, ale nemůžeš to pojmenovat jinak než tak.

Hejdánek: No dobře, jenomže když se řekne v Ježíši ukřižovaném, tak je to prostě taková blízka fráze nějaká. Nevím, nedohlížím, co to je.

Jiný hlas: No toto. Že jdeš správně v Ježíšovu cestu. To znamená, že jdeš správně, když tato cesta je nějak označená křížem. Ale teď je to správně, protože jenom na této cestě se zjevuje pravda.

Hejdánek: Ano. Čili v podstatě ten kříž, to je jenom taková směrovka nebo znamení při cestě, abych věděl, že jsem, to je takovej mezník, to je takovej ukazatel. Ale myslím, že tohle je dost takový posun a upřesnění toho, o čem jsme minule mluvili. Ta nesmírná důležitost kříže a současně to, že to je opravdu jenom cosi pomocného nebo prostě předcházejícího. To není vrchol dějinného dění.

Jiný hlas: Jistěže ne.

Hejdánek: Je to *methodos*.

Jiný hlas: *Hodos*, to je ta cesta, jenomže se přitom filosoficky ten výraz Ježíš zprostředkuje. Já vím, že všechny tyhle výrazy nějak vypovídají o tomtéž. Můžeš to říct nábožensky, můžeš to říct biblicky nebo klasicky křesťansky, křesťané jsou zvyklí na tyhle věci mluvit. Jestliže je to ale pravdivé, pro mě pravdivé, tak je to o tom. A ta řeč je vždycky pramenem nedorozumění. A rozhodující je, a pravděpodobně se to vždycky musí říkat znovu a jinak, protože si člověk velmi snadno navykne na určité formule.

Jiný hlas: a vůbec nedohlédá teda jejich pravý smysl anebo dokonce neznatelně dochází ke změně toho smyslu při zachování formulí, takže potom je možné ty formule klidně užívat. Já totiž myslím, když jsi říkal třeba řekněme ten Ježíš, když ses vzburčil proti tomu, proti té formulaci takové té klasické formulaci, jako: „Nepíšeš to jinak než skrze Ježíše ukřižovaného?“ Jakmile člověk projde touhleto reflexí, tak proč by to nemohl říct? Ano. A proč by to nemohl říct zcela správně? A proč by to, řekněme, nebylo smysluplné, i když předtím to třeba papouškoval naprosto povrchně.

Hejdánek: No to je jasné, ta řeč víry se velmi snadno stává hantýrkou víry a rozumět jí, znovuporozumět

jako oslovující řeči, to je velmi nesnadné. To je zvlášť... já jsem si to uvědomil tohleto taky ze svých předpokladů, já jsem měl vždycky dost spadeno na takové ty mystické texty, a to proto, že to je skutečně, tak jako když se zvnějška k tomu přijde, tak je to strašné blábolení. Že tak to nemá hlavu patu, to je takové strašlivé... a teď současně v řadě těch textů tam člověk najde, jak třeba se nějaký takový starý text dostal do ruky mnohem pozdější osobě a jak mu ta osoba nemohla porozumět a jak to dlouho léta trvalo, než tomu porozuměla. A porozuměla. Takže jako takový doklad toho, už to nese s sebou ta reflexe toho vlastně provedená, že ten slovník, ten *vokabulář*, že je opravdu cosi strašně pomocného a že se na to nedá spolehnout, že je potřeba nějak proniknout za to a potom nakonec promluví i slovo, které vypadá na první pohled bláznovsky nebo tak nějak temně, tak najednou promluví.

To ty na mě teď koukáš, tak... já jsem si vzpomněl totiž na ten text, na ten Pavlův text o tom, takový ten vyložený takový ten řecký text, že ano, v tom zrcadle poznáváme zčásti, ale potom poznáme tak, jako poznání jsme. Jinými slovy, kdyby se o tom řečnilo potom, potom nemusí vůbec... takže ten text taky není tak docela špatný. No dobře, o to jde. Ono teda... je už takový *gnostický*, takový typický. Je to v konečném důsledku teda... ovšem předpokladem, aby ke mně promluvil dnes, je, že vidím ty nehorázné formule. Že o nich vím. Ano. A pak to ke mně promluví nelživě, protože když o tom nevím, tak mě to obelhává, mě to zavádí. Mnohem víc, než třeba to bylo v jeho době nebo i později třeba ve středověku. Tam to nebyl ten problém.

Dneska to je tedy... a myslím, že taková ta citlivost až přecitlivělost vlastně na tyhle nefér formulace je docela na místě, když se to nepřehání tedy, aby člověk naskákal výrazku pokaždé, když... a možná ne jenom na tyhle nefér formulace, ale vůbec na všechno, já myslím, že skoro všechno z těch formulací nám spíš hrozí zaváděním. Zejména pokud to nejsou formulace jaksi přímo biblické, ale jsou to takové už to opracované. No ty formulace biblické přímo, protože třeba ten výraz, že všechno se mi dnes otvírá skrze kříž Kristův, se nesmí, já nebudu říkat nesmí, ale že se bude chápat ne tak jako kříž ten, který mi to zatarasuje, ale skrze ten kříž jako bránu. To se musí dobře hlídat, že to musí být ta metaforická cesta, ta metafora jako brána. Jinak by to byl předmět jednou odbitý a fungující vlastně magicky.

No já jsem si to uvědomil... prosím tě, jak ke kterému to Pavlovu místu se to vztahovalo, co jsme tam hovořili u tebe? To „poznáváme zčásti“? To byl ten? Jo, to byl ten. A potom poznám tak, jako poznán jsem. Jo, to už odtamtud ne? Dokud jsem byl dítě, myslel jsem jako dítě, mluvil jsem jako dítě, jednal jsem jako dítě, a když jsem se stal mužem... Teď si nemůžu vzpomenout. V zrcadle poznáváme zčásti a potom poznáme jako poznání jsme, proto zůstávají tyto tři: víra, naděje a láska, největší z nich je láska. To je... teď skočím hodně dál, ale nicméně někdy bychom se k tomu měli vrátit. Mně se nepodařilo... měl jsem v úmyslu kdysi tak trošku zpřesnit nebo prostě tak obtáhnout konturu té trojice. A tak jsem si to pro sebe tak *heuristicky* poněkud udělal. Pokud jde o víru a pokud jde o naději, že cosi jsem vyšel z toho Rádlova pojetí víry jako nakloněnosti k činu, a teď domyšlením dojdeme k jakési mezi této nakloněnosti k činu, která souvisí s omezeností, konečností člověka.

Při vši velikosti a správnosti toho, že člověk má být aktivní ve světě, tak je fakt, že jsou lidi, kteří nemůžou. Je fakt, že prostě nemůžou, protože se nemohou hýbat. Všichni lidi přijdou do situace, kdy nemůžou. Prostě jim dojde benzín, no, prostě dojdou síly.

A prostě najednou ta víra, i když je to vynikající motor, tak najednou prostě zablafe a vypne. A teď v té situaci je možnost se nějak dokopávat k tomu, aby přestože člověk nemůže, tak přes moc, přes moc, aby ještě něco udělal, ještě kus. Do toho se... taková lehčí odrůda je ten Tomáš, který chce něco.

Ale je to taková určitá křečovitost. Víra ponechána sama v sobě je náchylná ke křeči, k takovému křečovitému pokusu to zlomit, nějak se sebezlomit a donutit se a prostě všechno to nějak zvládnout. Ta křeč v podstatě záleží v tom, že si myslím, že to všechno musím udělat já. A že beze mě prostě... já myslím, že ta křečovitost je v tomto zakořeněna. A proti této křečovitosti je lékem naděje, která je nadějí tam, kde já už nejsem schopen a kde nemůžu. Víra už ve mně dohasíná nebo prostě je momentálně vyražena z provozu. Já už se k té aktivitě prostě nedostanu.

Ale vím, že i když teda ze mě ten prach bude tak, že jsem si jist touto budoucností, že ten vykupitel můj

žije, i když já živ nejsem. Tedy tohleto, to je naděje. Takový horizont víry. A teď jsem chtěl v tomhle smyslu ještě nějak... a teď tam nějak jako korunu diadem zasadit tu lásku. A prostě mně to nějak už nevychází, nevyšlo nikdy. Takže když to zmíním, tak prostě jsem si na to vzpomněl. To bych chtěl říct. Mně se tohle strašně líbí, totiž toto rozlišení víry a naděje. Mně to připadá tak jako...

Jiný hlas: Já nevím, já jsem se proti tomu stavěl, proti tomuto rozlišení. Mně se zdá, že naděje je jenom jiný aspekt víry. Tys tam mluvil dost smutně o naději, jako o odpočinutí víry.

Hejdánek: No, tak to... víra... to, co je zvláštní také na těch textech synoptických, že vždycky to heslo Ježíšovo o víře, která zachraňuje, která je spásou, tak je vždycky spojeno s heslem o pokoji.

Jiný hlas: Víra tvá tě spasila, jdi v pokoji.

Hejdánek: No no, ale to je možná doklad toho, jak ta víra potřebuje, aby ten pokoj byl udělen. Jako metál nebo nějaká taková milost, jako ti dají v práci dovolenou. Že ta víra sama toho pokoje nemůže dosáhnout. Naděje bude asi tím upokojením právě.

Mělo by to nějak... No, tak proč to nehraje s tou láskou.

Jestli je to ta víra, vlastně to je takové to vykročení do budoucnosti, takové to proražení a podřizování všeho tomu pronikání. A proti křečovitosti toho proražení tady je ta jistota té budoucnosti, která na tom proražení nezávisí, která prostě přijde, s naprostou jistotou vím, že přijde, i když já se nehnu.

A mně teď napadá, to by mohlo být možná řešením mez této jistoty, že to přijde. To je vlastně jakási *eschatologická* dimenze víry. To, že ta budoucnost přijde veliká, všeobjímající a že to nezávisí na mých slabých silách, že to teda nemůžu já ani pokazit.

Jiný hlas: A tam někde začíná láska?

Hejdánek: Mez této *eschatologické* jistoty, že ta budoucnost přijde veliká, je takové nějaké moc velké uklidnění, takové ponoření se do té daleké budoucnosti, že prostě jako bych opustil všechno, co je kolem, a já se tak jako setkám vlastně už teď, předčasně ještě, ale setkám v takovém nějakém vnitřním zážitku.

Jiný hlas: Ne.

Hejdánek: Ne a konkrétně ta láska, která mě vede k tomu, od čeho jsem odhlížel, co jsem opustil, co je těsně vedle mě a já jsem koukal do té daleké budoucnosti.

Jiný hlas: Láska znamená co? *Terminus ad quem* k tomu nejnižšímu, nejubožejšímu a tak dále, to je láska *agapé*.

Hejdánek: Já ji definuji – to je jenom jeden z jejích projevů – já ji definuji tak v té své první knížce: Toto pak je láska, že duši svou za nás položil.

Ne, že bychom my Boha milovali, ale že on miloval nás a dal svého syna za nás. Vždyť tohleto, kde se mluví v Bibli o lásce, tak se vždycky mluví o nějakém vydání, o nějaké ztrátě.

Jiný hlas: No ano, ta ztráta ovšem spočívá v tom, že přestanu být...

Hejdánek: Ale že přestanu být *beatus possidens*, i když teda to *possidens*... to je podle Bible láska.

A proto taky třeba řekněme právě smrt Kristova je chápána v Bibli jako čin lásky. Toto je láska, tam není: toto je láska Boží nebo... toto pak je láska, že ano. A když miloval své, miloval je do krajnosti. A co udělal? Posloužil jim jako služebník. Větší lásky nikdo nemá, než ten, který dá duši za své přátele, a to tam pořád máš. A já jsem se posvětil za ně, čili já jsem se obětoval za ně, aby milování, kterým tys mě miloval, bylo v nich i já v nich.

Jiný hlas: Já v tom nevidím... já nechci k tomu nic dodávat, jen chci říct, že takto, když Bible mluví o lásce, tak vždycky mluví v tomto kontextu. Řekněme, kdyby mluvila o lásce Abrahamově, tak o lásce Abrahamově bude mluvit tehdy – když už toho našeho praotce pořád máme – tak bude mluvit tehdy, ne když opustil, to asi ne, tam asi ne, ale především, když opustil svou zem a opustil svou rodinu, když vedl svého jediného syna, zaslíbeného syna na horu, aby ho obětoval, tak tam bude asi někde láska.

Hejdánek: Ale tam snad vůbec ne!

Jiný hlas: Asi jo, protože tam dává. Já nemyslím tomu synu, ale láska... toto pak je láska.

Hejdánek: A ke komu?

Jiný hlas: Nevím, snad k Hospodinu nebo snad nevím.

Hejdánek: To byla pouhá poslušnost, do které se mu nechtělo. No tam ne.

Jiný hlas: Když se řekne, toto pak je láska, láska, že duši svou za nás položil, což u toho Abrahama vlastně vzhledem k jeho myšlení nebylo tak daleko od sebe.